

Наталія ДЯДЮХ-БОГАТЬКО

ТИПОЛОГІЯ ЗБРОЇ НА ГУЦУЛЬЩИНІ (ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ)

Виходячи з функціональних груп: рушниць-крісів, пістолів, топірців-барток, ножів автор доводить художню особливість кожної в хронологічних та регіональних межах. Визначено особливості класифікації та типології гуцульської зброї.

Ключові слова: зброя, мистецтво, зброєзнавство, типологія, функція, форма.

© Н. ДЯДЮХ-БОГАТЬКО, 2013

Спадщина народного мистецтва на Гуцульщині демонструє контамінаційний аспект сакральності і зброї. У своїй роботі «Цілісність і системність» І. Блауберг виділяв такий ряд змістових ознак, що характеризують внутрішні властивості системних об'єктів: організація; взаємодія; інтеграція; цілісність; елемент; структура і т. д. [1, с. 18]. Більшість із наведених ознак без вагань можна застосувати до характеристик технологічної організації зброї. Сам принцип системності, тотожний поняттю цілісності, поширюється сьогодні на найрізноманітніші сфери знань. Він є невід'ємною властивістю художньої мови твору зброярства, та особливо традиційного мистецтва; кожний його об'єкт несе в собі певним чином організований ансамбль обрядових, ритуальних та сакральних значень.

Вирішуючи актуальну проблему класифікації та типології гуцульської зброї, в процесі аналізу ми виділимо деякі виключно сталі елементарні схеми, які виступають своєрідними архетипами її побудови.

Варто зазначити, що типологічна диференціація взагалі є одним з найскладніших питань серед досліджень будь-якої з тем декоративно-ужиткового мистецтва. «Типологія — це своєрідна теоретична основа для дослідження художніх творів, ключ до розуміння їх декоративних засад і естетичної природи», — підсумовує М. Станкевич [11, с. 177]. Найважливішим її питанням є виділення ознаки чи комплексу ознак, а в принципі відбору, з точки зору приналежності до різних категорій, функціональної, естетичної, міфологічної, філософської та інших, — відображення багатогранності гуцульської зброї як важливої частки українського декоративно-прикладного мистецтва.

Спробу наукового вивчення зброї в Українських Карпатах розпочинає В. Шухевич своєю монографією «Гуцульщина» (1899—1908), де у розділі «Стрілецтво» автор описує основні знайдені ним екземпляри рушниць, ножів, їх конструктивні частини за гуцульською термінологією, наводить приклади обрядової магії при полюванні та описує найпоширеніші пастки на звірів [14]. У контексті мистецтва про специфіку металевих виробів Карпат знайдемо у П. Жолтовського [2], Л. Сухої [12], М. Станкевича [11, с. 413—427], які розглядають системи та техніки декорування зброї серед інших предметів, не беручи до уваги конструктивних її особливос-

тей, що мають певний вплив на розміщення структури декору.

Предметом нашої уваги є зброя, яка на Гуцульщині є не лише знаряддям нападу та захисту, як часто їй приписують, а й обов'язковим елементом костюма, хатнього інтер'єру, атрибутом у побуті та символом доблесті й заможності господаря.

Гуцульську зброю ми виділили з загальної кількості матеріальних об'єктів українського декоративно-прикладного мистецтва. Інтерес до зброї в останній час посилюється, з'явилося багато статей та досліджень зі зброярської тематики. Розібратись у великій кількості інформації часто не можуть навіть спеціалісти-зброярі. Весь масив інформації, виключаючи псевдонауковий, може бути поділений на літературу зі зброєзнавства археологічного, мистецтвознавчі роботи й ілюстровані альбоми, каталоги виставок, етнографічні статті та роботи за технічними особливостями й конструкціями зброї. При цьому кожна з перерахованих категорій користується своєю достатньо вільною термінологією. Через недомовленості щодо термінології часто трапляється багато казусів та розходжень між зброєзнавством археологічним, історичним, технічним, мистецтвознавчим, як і іншими його видами. З огляду на це ми вважаємо за необхідність зупинитись на типології гуцульської зброї.

Кожна класифікація, фактично, є службовим групуванням, тобто класифікацією прикладного додаткового засобу, і вигідна лише при одній конкретній галузі зброєзнавства. Тільки історичне, археологічне та технічне зброєзнавство мають напрацьовані та встановлені класифікації. Причому, коли ми говоримо про археологічну класифікацію зброї, ми повинні мати на увазі не класифікацію як таку, а розгорнуту типологію.

Наведемо приклади існуючих класифікацій та типологій. Дослідження історичної класифікації зброї знайдемо у І. Крип'якевича в «Історії українського війська». У розділі «Зброя й бойові формації» він охоронну зброю поділяє на оборонну та «зачіпну», тобто наступальну. До оборонної, у свою чергу, відносить броню, панцир, кольчугу, кирис, шолом і щит. До зачіпної — спис, меч, шаблю, сокири, лук зі стрілами, куща [5, с. 24—28, 145—146]. У наступних розділах, по ходу військової історії,

додаються «воєнні машини»: самостріл, праща, порок, таран [5, с. 75—78]. З розвитком артилерії гармати поділяються на тарасниці, фоглер, гуфниці, бомбарди, шрубниці, шротівниці, шарфмиці, василиски, співачки, соловії, картавни, нотшлянди, серпантини, фалькони та інші [5, с. 147—150]. Деякі назви типів гармат, як «харчівниця», втратили своє визначення ще 100 років тому. Про рушницю І. Крип'якевич розповідає, що в XV ст. вони називались пищалі і поділялись на ручні та гаківниці. В сер. XVI ст. з'являються аркебузи, які також звались гаркебузами. А в сер. XVII ст. в Україні поширились мушкети. [5, с. 152—155]. Цінність цього дослідження полягає у тому, що автор проводить класифікацію типів, які побутували в Україні, зберігаючи їх автентичні назви, проте саме тому й важко користуватись цією автентикою для аналізу зброї у різні історичні періоди.

Також на основі історичних періодів пропонує класифікацію ручної вогнепальної зброї А. Жук [3; 4]. Його класифікація починається з початків «використання пороху для метання снарядів» і завершується «нашим часом», розбита на п'ять етапів. Перший етап науковець датує XIV ст. і називає його початком використання пороху для метання снарядів, другий — XVI ст. — поява кременевих замків, далі — поч. XIX ст. — поява ударних капсулів, кін. XIX ст. — поява бездимного пороху, і 1940 рр. — поява патронів зменшеної потужності. Саме гносеологічне дерево є досить відносним та характеризує розвиток ручної вогнепальної зброї досить приблизно.

У галузі військового мистецтва є класифікація за К. Асмоловим. Вона передбачає виділення дев'яти типів холодної та метальної зброї [13, с. 553]. Перший з блукаючою бойовою частиною. Варто зазначити, що під бойовою частиною мається на увазі та конкретна частина зброї, якою наноситься удар у даний момент. Якщо у більшості інших типів зброї бойова частина — це наконечник, лезо і т. п. — виділена, то у шестиперів та палок, що відносяться до цього класу, нею може бути будь-яка частина зброї. Другий тип — ударна зброя, центр її ваги переміщений на віддалений кінець, а ударна частина переважно не має лезової заточки. Сюди відносяться різноманітні види молотів, дубинок. Третій тип — зброя з боковим вістряем. Його бокова час-

тина винесена в бік від вертикальної осі зброї та розташована під кутом до неї. Це різноманітні топірці, сокирки, серпи, гаки. Зброю з додатковим руків'ям відносять до четвертого типу. Руків'я цього типу розташоване перпендикулярно до зброї. Це різноманітні «бойові загугулені», сокири і т. п. П'ятим типом є клинкова зброя, що має чітко сформоване лезо. Цей тип, як правило, поділяють на довгу (мечі, шаблі і т. п.) та коротку (ножі, кинджали і т. п.) зброю. Шостий тип — деревкова зброя. Сюди відносяться всі варіанти різноманітних наконечників на достатньо довгому деревку. В самостійний підтип виділяється списи, які трактуються як деревка з посиленою проколюючою здатністю. Гнучка зброя — сьомий тип. Це зброя, що має гнучку бойову частину, гнучке деревко чи повністю гнучка, як ланцюги чи шнури. В самостійний підтип виділяється секційна зброя, що має одне чи декілька гнучких з'єднань. Восьмим є коротка зброя, бойова частина якої ніби рівномірно розподіляється навколо кулака. Сюди відносяться всі види кастетної зброї, а також наручна зброя, що закріплюється на руці. Останнім типом К. Асмолов називає металеву зброю, всі види якої уражають противника на відстані [13, с. 553]. Звичайно, що як і в кожній класифікації, тут ми помічаємо деякі недоліки, а саме: незрозумілим залишається, куди віднести сокири — до другої чи до четвертої групи. Й основним недоліком є те, що, маючи певний артефакт і визначивши його приналежність до того чи іншого типу, за класифікацією К. Асмолова важко прослідкувати прототипи його виникнення та можливі модифікації.

Більш цільну схему класифікації холодної зброї подає В. Попенко [6; 7]. Холодну зброю він поділяє на п'ять типів за способом ураження: ударну, рубаючу, кóлючу, рубаючо-кóлючу та металеву. Пізніше поділяє їх на технологічні підвиди: деревкова, клинкова, гнучка тощо. Та виділяє з них типи матеріальних пам'яток, кожний з яких може, у свою чергу, поділятися на комбіновану та масковану зброю як вид матеріальної пам'ятки та локалізму.

Про археологічні типології можемо сказати, що загалом кожний з дослідників намагається структурувати та класифікувати певні види зброї, які досліджує у рамках виділеної ним теми та історичного періоду.

Наприклад, типологічне групування кинджалів за А. Біанки [13, с. 556]. Ця методика розглядає опис 150 бронзових кинджалів Передкавказзя катакомбної культури пер. пол. II тис. до н. е. Для виділення групи рисунок кожного конкретного артефакту розбивається на елементарні геометричні фігури поперечними лініями. А зброєзнавець О. Алексеев у дослідженні акінаків 256 артефактів поділяє на шість зон локалізації та подає схему розвитку на основі видозміни перехрестя акінаків [13, с. 557—558]. Також він виділяє 55 певних рис акінаків, як, приміром, дерев'яний чи металевий клинок, тип навершя, клинка, руків'я та рисунки орнаменту, їх розміщення. Важливим є чітко зазначена кількість спостережених рис, з чого можна зробити висновки про популяризацію окремих ознак. Проте відсутність досліджень з подібними схемами та відносність у назвах, як орнамент: «очковий», «рослинний», «циркульний», не дають можливості порівняти попередній та подальший розвиток подібних мечів.

У західному зброєзнавстві широко відомими є типологія скандинавських мечів за Я. Петерсоном та мечів вікінгів за Ф. Мором [13, с. 559—561]. Проте як і в попередніх науковців, недоліком таких класифікацій є їхня вузька спеціалізація та несумісність з класифікаціями інших авторів.

У свій час Б. Колчин (радянський археолог) зробив спробу класифікувати робочі давньоруські сокири на основі їхньої форми, прив'язавши останню до функціонального призначення інструмента. Всі сокири були розділені на три групи — залежно від ширини леза. Сокири з найбільш широким лезом і великою масою — бородоподібної форми — були віднесені Б. Колчиним до розряду «теслярських». Сокири з середнім по ширині лезами класифіковані як столярно-бондарні, а з вузькими лезами приписані для лісорубів, тобто тим, хто валив ліс і колов дрова [8, с. 35]. Одеський сучасний дослідник Б. Попов доводить, що дуже складно провести межу між цими різновидами. Бо більшість сокир були на Русі універсальними й могли використовуватись як для мирного життя, так і для бою. Здається, що люди, що жили в ті часи, приблизно так і сприймали сокиру. Це був для них священний предмет, що допомагав вижити в будь-яких умовах, звідки б не виникала загроза: від голоду, холоду або з боку людини [8, с. 34].

За «ефектом енергії» поділяють зброю львівські дослідники Ю. Ситник та І. Шипайло. У дослідженні про «Аркан», розповідаючи про топірець, зазначають, що «зброя такого типу в Україні ще не досконало вивчена і класифікована». І виділяють дві групи зброї, що подібні за зовнішнім виглядом до бартки, але за бойовими ознаками відрізняються — «ефектом та протилежністю енергій». До першої групи вони відносять так звану «міфічну зброю» божеств, зброю влади, до другої — зброю звичайну [9, с. 35—42].

З усього сказаного випливає необхідність в уніфікованій класифікації, що була б придатна для використання у будь-якій галузі зброєзнавства.

Таку спробу робить сучасний російський науковець Б. Трубніков [13, с. 562]. Запропонована ним система поєднує в собі класифікацію та типологічний ряд, що полегшує роботу зі зброєю та озброєнням навіть аматору. Для зручності користування Б. Трубніков пропонує навіть варіант класифікації як пошукового алгоритму [13, с. 584—664]. Всього в його системі виділено одинадцять рівнів, чи ярусів. Перший — це клас матеріальної пам'ятки (зброя і озброєння). Другий і третій — функціональні рівні (наступальний і оборонний). Четвертий — це спосіб дії, спосіб ураження цілі (холодна, метална, вогнепальна, стаціонарна, захисна). П'ятий та шостий яруси — це технологічні рівні. Тут зброя ділиться на ударну, дерев'яну, клинкову, ручну, механічну, просту, артилерійську). Сьомий — спосіб кінематичної дії зброї. Восьмий — тип матеріальної пам'ятки, дев'ятий — вид та локалізми, десятий — артефакт, одинадцятий — елементи.

Запропонований Б. Трубніковим варіант систематизації у типології та класифікації зброї є найширшим. Проте і досить складним, особливо з третього по сьомий рівні, для розглядання і дослідження мистецтвознавчих аспектів зброї.

Неможливо побудувати типологічний ряд на основі будь-якої однієї ознаки, та, проте, прийняття за основу підходу до виробів, як, перш за все, до носіїв прихованих в них принципів організації певних специфічних засобів і прийомів художніх творів в єдину структуру декору, все ж, обумовлює деяке звуження кола аналізу. На основі критичного аналізу різних підходів до проведення кла-

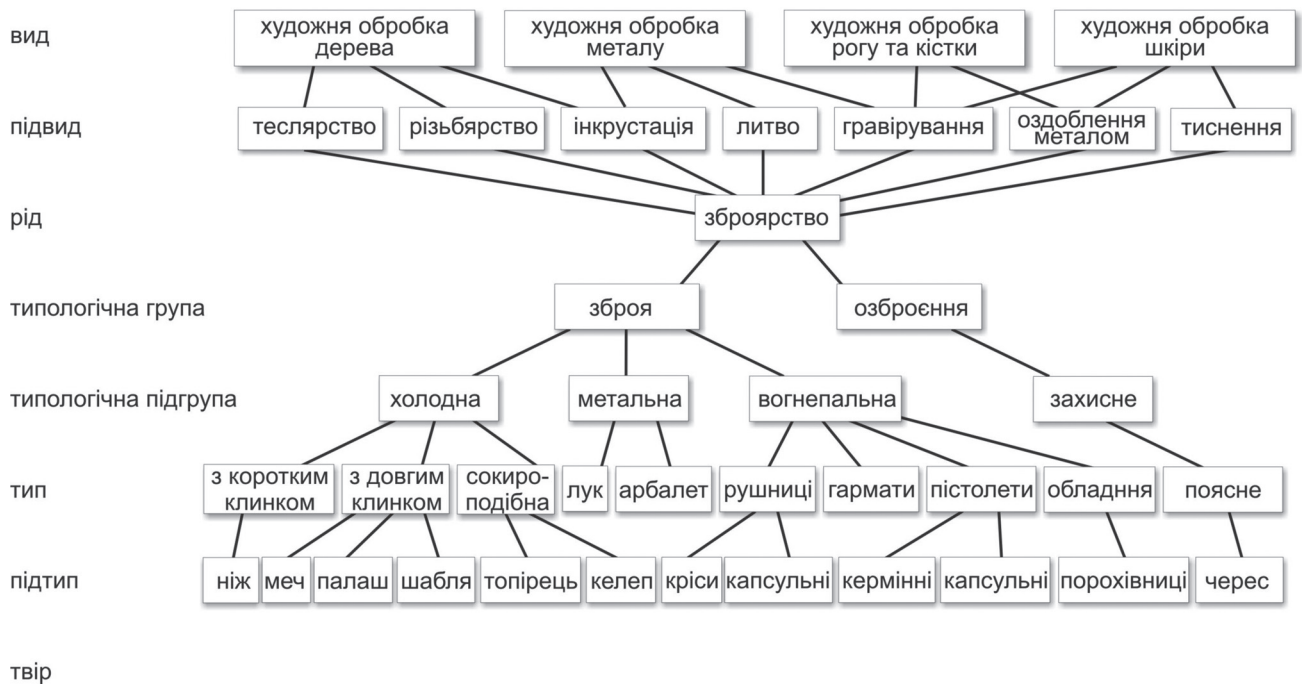
сифікації зброї гуцульського регіону різними авторами ми дійшли висновку, що найкращою для нашого дослідження є морфологічна класифікація творів декоративно-прикладного мистецтва М. Станкевича [11].

Загалом усю зброю ми відносимо до окремого роду декоративно-прикладного мистецтва, що об'єднує такі його види, як художню обробку дерева, металу, шкіри та рогу. У свою чергу, кожний вид розподіляється на підвиди за типом технології виготовлення та оздоблення. Тут варто зазначити, що окремі технологічні прийоми оздоблення зброї повторюються у різних видах декоративно-прикладного мистецтва. Наприклад, гравірування зустрічається як по металу, так по дереву (у металевих та дерев'яних частинах пістолів, крісів), гравірування по рогу — у порохівницях, по шкірі — у декоруванні чересів.

Вся зброя розподіляється на дві типологічні групи за типом призначення — на зброю та озброєння. При цьому класичному для зброярства розподілі під озброєнням мається на увазі захисні покриття для тіла та пристосування, а під зброєю — пристосування та їх комплектуючі для ураження. Запропонований розподіл на типологічні підгрупи, типи та підтипи не претендує на вичерпність, а продиктований виключно рамками мистецтва зброярства на Гуцульщині. Типологічні підгрупи холодної, металної та вогнепальної зброї поділені на типи, що були поширеними в Україні у відповідний період, проте не всі з них мали відповідники на Гуцульщині. Типологічна підгрупа озброєння належить до захисного поясного типу (перехрестниці, череси). Не всі підтипи гуцульської зброї збереглися до сьогодні, про деякі з них ми дізнаємось з архівних джерел (палаш Олексія Довбуша), інші ж були трофейною або презентабельною зброєю (шаблі для опришків, мечі для окра- си домівок містечкової шляхти).

Окремі типи зброї можна поділити за призначенням. Зокрема, за функціональним застосуванням зброя поділяється на мисливську, декоративну, обрядову, військову тощо. Хоча, як вже зазначалось, дуже складно виокремити, бо більшість речей були універсальними. Але на Гуцульщині ми маємо ряд унікальних зразків народного зброярства, коли пістолі виокремлюються у підтипи са- лютного і бойового призначення.

Типологічна таблиця мистецтва зброярства на Гуцульщині у XVIII - XIX ст.

Єдиної технологічної школи з виготовлення зброї у Карпатах не було до XX століття. Свої «кухонні таємниці» майстри передавали лише у родинний спадок або майстрам-односельцям. Але це означає, що майстер робив все сам. Для виготовлення окремих художніх виробів з кольорових металів долучалася вся сім'я, широко використовувалась праця жінок і дітей. Техніка роботи і знаряддя праці, за допомогою яких виготовляли гуцульську зброю у XIX столітті, порівняно з європейськими зразками, є набагато простішою. Але за браком технологічних можливостей народні майстри виявляють свою кмітливість у спрощенні конструкцій, зберігаючи при цьому функціональну якість предмета. Так, про Юрія Шкрібляка, майстра, що здобув світову славу, різьбярі Гуцульщини згадують: «Ще юнаком Юрій Шкрібляк засвоїв досить складні, за технічними вимогами, і не менш досконалі художні засоби різьби по дереву. В цей час він уже сам виконував дерев'яні ложа до рушниць та пістолетів...» [10, с. 10].

Зброярська справа завжди була близькою до мистецтва ювелірного — використовувались одні і ті ж технічні прийоми та способи художнього оздоблення металу (куття, лиття, карбування,

різьба та інші), що базувались на загальних властивостях матеріалу. Через це не випадково європейські майстри-ювеліри, крім виготовлення дорогоцінних прикрас із золота і срібла, часто займались ще оздобленням зброї. А особливо на Гуцульщині ми не зустрінемо майстрів, які б займались виключно виготовленням чи оздобленням зброї. Так, деякі села (Соколівка, Яворів, Річка, Криворівня, Брустурів, Довгопілля) були одночасно мосяжними центрами і центрами впорядження зброї.

Аналізуючи рушниці-кріси, пістолі та порохівниці, можемо говорити про те, що в кожному предметі простежується синтез багатьох ремесел та матеріалів. Порівняно з крісами, пістолі зберігають аналогічну основну схему, але новим декоруючим матеріалом, що виступає в синтезі цієї групи, є бісер, яким інкрустують руків'я. У порохівницях-ріжках основою виступає оленьчий ріг, який часто доповнюють металеві деталі у формі декоративних цвяшків. А в порохівницях-кубках основою, як правило, є дерево, для його декорування та інкрустації вже немає обмежень у виборі матеріалу. Майстри доповнюють звичний перелік ще й вставками з кістки, баранячого рогу.

Мистецькою цінністю у крісах є декорування їх прикладів та новий декоративно-конструктивний елемент у формі гнізда-сховку, використання якого могло бути двоєке — як магазин під кулі [14, с. 257], що збільшувало вагу приклада, і водночас краще збалансовувало кріс, або як сховок під магичні амулети, для ритуальних дійств [14, с. 262]. А про салютне (ритуальне) призначення пістолів може стверджувати і той факт, що майстри для них вже не використовують залізних нарізних стволів, а відливають їх самі з бронзи чи латуні — матеріалу, що значно урізноманітнює можливість декорування, з одного боку, та конкретно знижує всі інженерно-конструктивні характеристики — з іншого. Підтвердженням сказаного є виключна декоративність окремих конструктивних деталей, наприклад шомполу, що мав би використовуватись для зачищення ствола.

Традиційне гуцульське зброярство дає змогу виділити певні сталі схеми його внутрішньої організації. Розглядаючи специфічні риси зброї варто відзначити, що деяким корективам, внаслідок її розвитку, підлягав лише внутрішній склад технологічних структур. В них вводились невідомі раніше технології, переосмислювались і розвивались, отримуючи нове звучання. Сталі принципи їхньої взаємодії, основні структурні схеми зберігались у незмінній єдності, і лише наповнювались новим художнім змістом. І дуже складно спонукати гуцула до зміни зовнішньої форми предмета, який він виготовляє [14, с. 270].

Характерною ознакою виробів гуцульського промислу є консерватизм в «ужиттю технічних помічних знарядів» та подібність зовнішнього вигляду тих виробів, а причиною цього є те, що знання і замилювання до предметів переходили від батька до сина, які жили в тих самих обставинах [14, с. 269].

Техніка роботи і знаряддя праці, за допомогою яких виготовляли гуцульську зброю в другій половині XIX століття, порівняно з європейськими зразками є набагато простішими. Але, за браком технологічних можливостей, народні майстри виявляють свою кмітливість у спрощенні конструкцій, зберігаючи при цьому функціональну якість предмета.

Один і той же тип зброї, і навіть окремих елементів декору, часто трактується за допомогою різних тех-

нологій найрізноманітнішим чином. Наявність таких суперечностей спонукала нас до вивчення специфіки різних видів зброї, перш за все з позиції аналізу реалізованих в їх будові засобів і прийомів втілення декоративного образу. Це пояснює природу образного мислення та генезу декоративних форм. Це не означає, що при класифікації не враховувались композиційні фактори. Але конструктивні принципи організації в цьому аспекті розкриваються більш вагомо і точно, значною мірою як основа народної творчості, виражена самотутністю кожного окремого предмета.

Як явище декоративно-прикладного мистецтва, зброя, зокрема вироби гуцульського регіону, охоплюють доволі широке коло можливих аспектів розгляду, сягаючи магичного, соціального, етнічного, культурного значень, що реалізуються в художній формі виробів. Але важливо враховувати, що зброя, яка відноситься тут до народного виробництва, окреслює одночасно й особливе коло категорій, що пов'язані безпосередньо зі створенням предмета, матеріальним втіленням його естетичної концепції. Технічне втілення тісно пов'язане з характеристиками декоративного образу. Відповідно художній аналіз зброї повинен здійснюватись лише з позиції взаємовпливів естетичних поглядів, з одного боку, і естетики матеріального втілення — з іншого. Специфіка зброярського мистецтва полягає перед усім в інтегрованій різноманітності технологічних засобів декору. Всебічне вивчення гуцульської зброї XVIII—XIX ст. дало змогу скласти розгорнуту класифікацію, завершенням якої став поділ за типами.

1. Блауберг И.В. Целостность и системность / И.В. Блауберг // Системные исследования. — М. : Наука, 1971. — С. 15—38.
2. Жолтовський П.М. Художнє литво на західних землях України в XVII—XIX століттях / П.М. Жолтовський. — К. : АН УРСР, 1959. — 136 [158] с.
3. Жук А.Б. Винтовки и автоматы / А.Б. Жук. — М. : Воениздат, 1987. — 735 с.
4. Жук А.Б. Революеры и пистолеты / А.Б. Жук. — М. : Воениздат, 1990. — 431 с.
5. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років XX ст.) / під ред. І. Крип'якевич, Б. Гнатевич, З. Стефанів ; упоряд. Б.З. Якимович ; 4-те вид., змін і доп. — Львів : Світ, 1992. — 712 с.

6. Попенко В.Н. Приемы метания холодного оружия / В.Н. Попенко / Виктор Николаевич Попенко. — М. : Богучар, 1993. — 111 с. : ил.
7. Попенко В.Н. Холодное оружие : Энцикл. слов.: А-Я / Виктор Николаевич Попенко. — М. : Богучар, 1996. — 474 [5] с. : ил.
8. Попов Б. Топоры Древней Руси / Б. Попов // Клинок. — К. : Экспрес-Поліграф. — № 4. — 2005. — С. 2—3, 34—37.
9. Система фізично-духовного вдосконалення «Аркан» / під ред. Ю. Ситник, І. Шипайло. — Львів, 1997. — 56 с.
10. Соломченко О. Гуцульське народне мистецтво і його майстри / О. Соломченко. — К. : Мистецтво, 1959. — 60 с.
11. Станкевич М.Є. Українське художнє деревообробництво XVII—XX століть. Концепція декоративності. Історія. Типологія. Художні особливості : дис. на здоб. доктора мистецтв. / М.Є. Станкевич. — Львів : Ін-т народознавства НАН України, 1995. — 323 с.
12. Суха Л.М. Художні металеві вироби українців Східних Карпат др. пол. XIX — XX ст. / Л.М. Суха. — К. : АН УРСР, 1959. — 104 с. : ил.
13. Трубников Б.Г. Полная энциклопедия: Оружие, вооружение всех времён и народов / Б.Г. Трубников. — СПб. : Нева ; М. : Олма-Пресс, 2002. — 719 с.
14. Шухевич В. Гуцульщина / В. Шухевич ; репринтне відтворення видання 1899 року. — Верховина : Гуцульщина, 1997. — 352 с., ил.

Natalia Dyadyukh-Bohatko

ON TYPOLOGY OF WEAPON IN HUTSUL LAND (ARTISTIC PECULIARITIES)

Keeping in mind the range of functional groups as Hutsul kris gunsas well as pistols, knives, bartka hatchets etc. the author has proven their artistic value in chronologic and regional aspects. Definitions have been elaborated as for peculiarities in classification and typology of decorated Hutsul fire-arms.

Keywords: weapon, art, weaponry, typology, function, form.

Наталія Дядюх-Богатько

ТИПОЛОГІЯ ОРУЖИЯ НА ГУЦУЛЬЩИНІ (ХУДОЖЕСТВЕННІ ОСОБЕННОСТІ)

Исходя из разделения на функциональные группы ружей-крисов, пистолей, топориков-барток, ножей автор доказывает художественную ценность каждой в хронологическом и региональном аспектах. Определены особенности классификации и типологии гуцульського оружия.

Ключевые слова: оружие, искусство, типология, функция, форма.